

УДК 61:378.147

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ

Ю. Г. Романова, В. В. Бабієнко

Одеський національний медичний університет

DISTANCE LEARNING IN HIGHER MEDICAL EDUCATION

Yu. G. Romanova, V. V. Babiienko

Odesa National Medical University

Проведено аналіз використання технологій дистанційного навчання у переддипломній і післядипломній медичній освіті. Дана оцінка перспективи застосування інформаційних технологій з метою безперервного професійного навчання та пропаганди знань.

There was conducted analysis of using technologies of distant learning in pre- and postgraduate medical education. There was evaluated the prospects of application of information technology with a view to extended studies and health promotion.

Вступ. При вивченні будь-якої медичної спеціальності, на відміну від гуманітарних дисциплін, візуалізація відіграє ключову роль у набутті знань лікаря. При цьому безпосередній контакт з пацієнтом, власну роботу в навчальній лабораторії не можна замінити жодними новими технологіями. З другого боку, за відносно короткий період часу перебування студента, інтерна або курсанта, який проходить підвищення кваліфікації на кафедрі, необхідно не тільки викласти йому практичний матеріал з дисципліни, що вивчається, а й ознайомити з передовими науковими напрямками, світовими досягненнями та відкриттями, майбутніми перспективами даної спеціальності, що, безумовно, сприятиме збагаченню практичного досвіду та творчому розвитку особистості лікаря [1, 10].

Основна частина. Однією з особливостей сучасного педагогічного процесу є широке використання різних інформаційних технологій. Персональний комп'ютер та Інтернет стали невід'ємними складовими професійної освіти. Використання телекомунікацій та мережевих технологій дозволяє проводити навчання у тих випадках, коли викладач і студент розділені значною географічною відстанню. Високі технології в освіті не обминули і медицину. Галузь медицини, яка використовує телекомунікаційні та електронні інформаційні (комп'ютерні) технології для забезпечення медичної допомоги на відстані, дістала назву "телемедицина". Сьогодні телемедицина є

невід'ємною частиною високопрофесійного вдосконалення у хірургії, акушерстві, терапії, кардіології, стоматології. З огляду на його ефективність і необхідність, даний напрям у медицині потребує подальшого розвитку і розширення діапазону використання. Одна з основних сучасних телемедичних технологій у навчанні, що застосовується останнім часом на рівні з віддаленим консультуванням (телеконсультуванням) або дистанційним маніпулюванням, – дистанційна освіта. Сьогодні дистанційне навчання (навчання на відстані) набуває у світі все більшого поширення. Цей тип навчання охоплює найбільшою мірою вищу освіту [3, 7]. Однак виникають питання: чи можливе дистанційне навчання в медицині? чи можна забезпечити розвиток клінічних умінь у дистанційному курсі без інтегрованого навчання "віч-на-віч"?

Зрозуміло, що навчання лікаря практичних навичок потребує традиційного очного контакту з викладачами, але вся теоретична підготовка та виконання з прийняття рішень можуть проходити в дистанційній формі. Дистанційна освіта не підміняється синонімом "заочна". Вона відрізняється від заочної форми більш зручною системою доставки інформації та використанням нових технологій у процесі навчання, що дозволяє розширити географію учасників курсу, тематичний діапазон матеріалу, який викладається, не знижуючи його якість. Дистанційна освіта дозволяє скоротити час навчання завдяки швидкості комунікації викладача і студента, а також можливості використання майже всіх форм навчан-

ня (у тому числі самостійної роботи в електронній бібліотеці) через комп'ютер [5]. Вельми доцільним віддалений доступ до інформації виявляється для сільської медицини. У сільських районах електронна медична бібліотека може стати одним з найбільш ефективних шляхів використання інформаційного прогресу в клінічній медицині.

Тому саме в системі охорони здоров'я, яка має справу з безцінним ресурсом – здоров'ям людини, запровадження дистанційного навчання є найбільш актуальним. Саме в системі охорони здоров'я необхідне найбільш якісне, на сучасному рівні світових знань навчання і постійне підвищення кваліфікації медичних працівників усіх рівнів і напрямів діяльності [2].

Студенти вищих медичних навчальних закладів у процесі дистанційного навчання повинні набути всебічних технологічних знань, необхідних у майбутній практиці. Велику частину знань не можна знайти в підручнику. Щоб повністю осягнути предметну галузь вивчення, студент покладається на різні додаткові ресурси. Сьогоднішня дистанційна технологія дозволяє проектувати та створювати інформаційні інструменти, які зможуть полегшити ці труднощі при підготовці будь-якої дисципліни [9].

Особливо активно процес впровадження дистанційних технологій відбувається у сфері післядипломної освіти. Лікар вчиться все життя. Він повинний не рідше ніж один раз на п'ять років підвищувати свою кваліфікацію, після чого йому продовжують сертифікат на професійну діяльність на наступні п'ять років. Прагнення фахівця до вдосконалення знань ставить перед освітніми установами завдання оптимізувати навчальний процес з урахуванням як вітчизняних традицій, так і принципів, розроблених і апробованих міжнародною спільнотою. Однак в існуючій сьогодні системі післядипломного навчання є недоліки, які можуть бути компенсовані використанням технологій дистанційної освіти.

Переваги дистанційних технологій післядипломного навчання:

- гарантована якість навчання доступна для всіх;
- можливість навчання за місцем проживання. Це дозволить розширити коло курсантів, особливо з сільської місцевості, де нестача кадрів не дозволяє на тривалий час виїжджати на навчання з відривом від роботи;
- економія часових і фінансових витрат. Особливо ефективно для підготовки лікарів, які працюють

повний робочий день і мають обмежений час для навчання;

- використання сучасних інформаційних систем (навчальні соціальні мережі E-mail, електронні бібліотеки, комп'ютерні конференції, віртуальні конференції, майстер-класи, оцінка знань on-line, тестування);

- безпосередній контакт з відомими вітчизняними та зарубіжними фахівцями: телемедицина, відео-конференції, вебінари, телефонні консультації, on-line навчання;

- архівування отриманих знань.

Разом з тим існують певні труднощі, які необхідно враховувати при введенні в процес навчання дистанційної форми. По-перше, дистанційне навчання потребує значних кваліфікованих трудовитрат для розробки та впровадження програм, які гарантують високу якість навчання. По-друге, на нашу думку, найголовніше – це забезпечення контролю набуття клінічного досвіду. При дистанційному навчанні важко забезпечити розвиток клінічних умінь без інтегрованого навчання “віч-на-віч”, “з рук у руки”. Тому це потребує ретельного планування для забезпечення належного поєднання можливостей навчання з відповідними тогочасними можливостями учнів [6].

Одним з найбільш розвинених напрямів у дистанційному навчанні є телемедицина (відеоконференції, відеоконсультації тощо). Телемедицина може ефективно забезпечувати консультації та медичну допомогу в сільських районах пацієнтам, для яких своєчасність втручання є вирішальним фактором [4, 5, 8]. Ця проблема актуальна і для нашого регіону, з його відстанями, слабкою інфраструктурою віддалених територій і “проблемними дорогами”.

Висновок. В Одеському національному медичному університеті дистанційне навчання застосовується на всіх факультетах. Отриманий досвід свідчить, що інноваційні технології дозволяють не тільки провести навчання на високому сучасному рівні, а й отримати об'єктивну оцінку набутих навичок і теоретичних знань згідно з поточним рівнем підготовки учнів: студент, інтерн, лікарі з різним професійним стажем (різнорівневе сертифікування). Усе вищевикладене дозволяє зробити висновок, що дистанційне навчання в медицині можливе і дозволяє ефективно розв'язувати актуальні сьогодні освітні завдання: навчання протягом усього життя, безперервне професійне навчання, навчання “без кордонів”, а також пропаганда знань.

Список літератури

1. Теоретичні передумови використання дистанційного навчання у вищій школі / М. Ф. Шустваль, Т. І. Лядова, О. В. Волобуєва, С. М. Шустваль // *Медична освіта*. – 2012. – № 3 (додаток). – С. 211–213.
2. Cook D. A. Online learning for faculty development: a review of the literature / D. A. Cook, Y. Steinert // *Medical Teacher*. – 2013. – Vol. 35, № 11. – P. 930–937.
3. E-education in pathology including certification of e-institutions / K. Kayser, R. Ogilvie, S. Borkenfeld, G. Kayser // *Diagnostic Pathology*. – 2011. – Vol. 6 (Suppl. 1). – P. 11.
4. Effect of clinical supervision on resident learning and patient care during simulated ICU scenarios / D. Piquette, J. Tarshis, G. Regehr [et al.] // *Critical Care medicine*. – 2013. – Vol. 41, № 12. – P. 2705–2711.
5. Gillett G. Living and learning during an ethical crisis in medicine / G. Gillett // *Journal of Laboratory and Clinical Medicine*. – 2011. – Vol. 19, № 2. – P. 244–249.
6. Jontell M. Med View : an instrument for clinical research and education in oral medicine / M. Jontell, U. Mattsson, O. Torgersson // *Oral Surgery, Oral Medicine, Oral Pathology, Oral Radiology*. – 2005. – Vol. 99, № 1. – P. 55–63.
7. New development sindigital pathology: from telepathology to virtual pathology laboratory / K. Kayser, G. Kayser, D. Radziszowski, A. Oehmann // *Studies in health technology and informatics*. – 2004. – Vol. 105. – P. 61–69.
8. Preliminary report of a Web-based instrument to assess and teach knowledge and clinical thinking to medical student / G. H. Stein, H. Tokunaga, H. Ando [et al.] // *International Journal of Medical Education*. – 2014. – Vol. 5. – P. 1–6.
9. The WEBD project: a research of new methodologic for a distant-learning 3D system prototype / A. F. Cemenasco, C. C. Bianchi, S. Tornincasa, S. D. Bianchi // *Dento maxillo facial Radiology*. – 2004. – Vol. 33, № 6. – P. 403–408.
10. Using artificial intelligen cetobringe vidence-based medicine a step closer to making the individual difference / B. Sissons, W. A. Gray, A. Bater, D. Morrey // *Medical informatics and the Internet in medicine*. – 2007. – Vol. 32, № 1. – P. 11–18.

Отримано 06.02.15